

SER GIOVANNI FIORENTINO

BENÁTSKÝ KUPEC ANSALDO

Giannetto se vydá třikrát na obchodní cestu lodí a pokaždé zamíří k přístavu Belmonte. Dvakrát ztratí loď i zboží, po třetí získá kněžnu z Belmonte za ženu. Giannettův otcím Ansaldo si vypůjčí od Žida deset tisíc dukátů, aby mohl vystrojit třetí Giannettovu loď, ale nedodrží lhůtu a Žid mu smí podle úmluvy vyřiznout libru masa z těla. Giannettova manželka se přestrojí za soudce a zachrání Ansaldo.

Ve Florencii žil obchodník jménem Bindo, který už byl několikrát v Tanaidě a Alexandrii a měl za sebou mnoho jiných dalekých cest, jaké kupci obvykle podnikají. Tento Bindo byl dosti zámožný a měl tři dospělé syny. Když cítil, že se blíží jeho smrt, zavolal si nejstaršího a prostředního syna a v jejich přítomnosti sepsal závěť, ve které jim odkázal všechnen svůj majetek. Nejmladšímu nezanechal nic. Když se o tom pořízení dověděl nejmladší syn Giannetto, šel k otcovu lůžku a řekl mu:

„Otče, velmi se divím tomu, co jste udělal. Proč jste se o mně nezmínil v závěti?“

Otec odpověděl:

„Giannetto, nikoho na světě nemiluji víc než tebe. Ale nechci, abys po mé smrti zůstal doma, nýbrž přejí si, abys odešel do Benátek, kde žije tvůj kmotr pan Ansaldo, který nemá synů. Už několikrát mně psal, abych mu tě poslal. A říkám ti, že je to nejbohatší obchodník, jaký dnes žije v křesťanském světě. Proto si přejí, abys šel k němu, až zemru, a dal mu tento dopis. Jestli se u něho osvědčíš, bude z tebe boháč.“

„Jsem ochoten udělat všechno, otče, co mi přikážete,“ odpověděl syn.

Otec mu dal požehnání a za několik dní zemřel. Všichni tři synové žalostně naříkali a prokázali nebožtíkovi všechnu poctu,

teré si zaslouhoval. Za několik dní zavolali oba bratři Giannetta a řekli mu:

„Je pravda, bratře, že otec napsal závět, nás ustanovil dědici a o tobě se ani nezmínil. Ale jsi přece náš bratr, a proto se o dědictví poctivě rozdělíme.“

Gianneto odpověděl:

„Děkuji vám, bratři, za vaši nabídku, ale mám v úmyslu odejít z domova a hledat štěstí jinde. Už jsem se pevně rozhodl. Vy si mějte odkázané dědictví a budiž vám požehnáno.“

Když bratři viděli, že chce stůj co stůj opustit domov, dali mu koně a peníze na cestu. Giannetto se s nimi rozloučil, odebral se do Benátek, vyhledal pana Ansaldo v jeho krámě a odevzdal mu dopis, který mu otec dal před smrtí. Z dopisu vyrozuměl pan Ansaldo, že Giannetto je syn jeho drahého přítele Binda. Okamžitě sevřel jinocha v objetí a řekl mu:

„Buď vítán, synku. Už dlouho jsem po tobě toužil.“

Vyptával se na Binda a Giannetto mu vyprávěl o jeho smrti. Pan Ansaldo ho s velkým pláčem objal a políbil a řekl:

„Velmi mne zarmocňuje Bindova smrt. Vždyť on mi pomohl získat valnou část toho, co mám. Ale velká radost, kterou teď mám z tebe, mírní mou bolest.“

Pak ho zavedl do svého domu a nařídil svým zaměstnancům, společníkům, ozbrojencům, sloužícím a všem, kdo byli v jeho domě, aby Giannetta poslouchali a sloužili mu horlivěji než jemu samému. Dal mu klíče od pokladen, kde měl hotové peníze, a vybídl ho:

„Můžeš utratit všechno, co tam je. Oblékej se ode dneška, jak se ti zachce, pořádej hostiny pro měšťany, ať tě všichni poznají. Dobře ti radím, a budu tě mít tím raději, čím více si tě oblíbí ostatní.“

Giannetto se tudíž začal stýkat s benátskou šlechtou, chodil do společnosti a na hostiny, dával dary, pěkně šatil své sluhy, koupil krásné koně, účastnil se turnajů a zábav jako muž ve všem zkušený, obratný, štědrý a družný. Dobře vždy věděl, komu prokázat poctu a pozornost, a k panu Ansaldovi se choval uctivěji, než kdyby to byl jeho vlastní otec. A dovedl tak dobře vycházet s lidmi všeho druhu, že byl v Benátkách všeobecně oblíben pro své rozumné, přívětivé a neobyčejně zdvořilé chování. Zdálo se,

že jsou ženy i muži do něho zamilovaní, a pan Ansaldo na něj nedal dopustit: tak se mu líbilo jeho vystupování a jeho způsob. Všichni ho měli tak rádi, že se v Benátkách nekonala takřka jediná slavnost, na kterou by nebyl Giannetto pozván.

Stalo se, že dva jeho dobří přátelé chtěli podniknout na dvou lodích cestu do Alexandrie se zbožím, jak to dělali každý rok. Řekli Giannettovi:

„Měl by ses vydat na moře s námi, abys poznal svět, zejména Damašek a tamější kraj.“

„Udělal bych to na mou duši rád,“ odpověděl Giannetto, „jen kdyby mi to dovolil pan Ansaldo.“

„Přimluvíme se, aby ti to dovolil,“ řekli mu, „a budeš spokojen.“

Šli okamžitě k panu Ansaldovi a řekli mu:

„Chceme vás požádat, abyste laskavě dovolil Giannettovi plout s námi letos na jaře do Alexandrie a abyste mu obstaral loď, aby se trochu porozhlédl ve světě.“

„Jestliže si to bude přát, ochotně svolím,“ odpověděl pan Ansaldo.

„Giannetto bude mít radost,“ řekli.

Pan Ansaldo dal okamžitě vystrojit překrásnou loď, naložit na ni mnoho zboží a opatřit ji vlajkami a zbraněmi, jak je zvykem. Když byla loď připravena, nařídil pan Ansaldo kapitánovi a všem mužům posádky, aby dělali to, co jim Giannetto poručí, a aby se o něj dobře starali.

„Neposílám ho na cestu z touhy po zisku,“ řekl, „nýbrž aby poznal pro vlastní potěšení svět.“

Když Giannetto vstupoval na palubu, přišly se celé Benátky podívat, protože už dlouho neopustila benátský přístav tak pěkná a tak dobře zásobená loď. Všichni litovali, že odjíždí. Rozloučil se s panem Ansaldo a všemi přáteli, vydali se na moře, rozvinuli plachty a zamířili k Alexandrii, spoléhající na Boha a příznivý osud.

Každý z tří přátel plul na vlastní lodi, a když už byli na cestě několik dní, spatřil Giannetto jednou ráno před svítáním mořský záliv s překrásným přístavem. Zeptal se kapitána, jak se přístav jmenuje.

„V tomto městě,“ odpověděl muž, „vládne jistá ovdo-

vělá šlechtična, která se už přičinila o zkázu mnoha pánů.“

„Jak to?“ zeptal se Giannetto.

„Je to krásná a rozmarná žena, pane,“ odpověděl kapitán, „a platí tam tento zákon: kdo tam zavítá, musí s ní strávit noc. Až ji někdo uspokojí v lásce, dostane ji za ženu a stane se pánem přístavu a celé země. Jinak ztratí všechn svůj majetek.“

Giannetto chvíli přemýšlel a pak řekl:

„Obrat loď k tomu přístavu.“

„Rozmyslete si, co říkáte, pane,“ poznamenal kapitán. „Nějeden pán tam zamířil a přišel o všechno.“

„O nic se nestarej,“ pravil Giannetto, „a udělej, co ti říkám.“

Stalo se, jak si přál. Kapitán obrátil loď a plul do přístavu, a všichni se na ni přišli podívat. Dověděla se o tom kněžna a poslala pro Giannetta, který ji velmi uctivě pozdravil. Vzala ho za ruku, zeptala se, kdo je a odkud přichází a je-li mu znám zvyk, který v zemi platí. Giannetto přisvědčil a dodal, že právě proto přišel. Žena řekla:

„Buďte proto vřele vítán.“

Prokazovala mu celý den všechny pocty, pozvala mnoho baronů, hrabat a rytířů, kteří žili u jejího dvora, aby mu dělali společnosti. Všem baronům se velmi líbilo Giannettovo chování, jeho příjemné způsoby i hovory, a téměř všichni si ho zamilovali. Celý den se u dvora tančilo, zpívalo a hodovalo na Giannettovu počest. A všichni si přáli, aby se právě on stal jejich vládcem.

Když nastal večer, vzala kněžna Giannetta za ruku, odvedla ho do ložnice a řekla:

„Myslím, že je čas k spánku.“

„Jsem váš služebník, madonno,“ odpověděl Giannetto.

Vstoupily dvě dvorní dámy, jedna nesla víno a druhá zákusky. Žena řekla:

„Máte jistě žizeň. Napijte se vína.“

Giannetto si vzal zákusek a napil se vína, v němž byl prášek pro spaní. To však Giannetto nevěděl. Víno mu chutnalo, vypil půl džbánku, okamžitě se svlékl a uleh. A jakmile dopadl na postel, rázem usnul. Žena si lehla vedle něho, ale Giannetto se probudil až ráno po deváté hodině.

Kněžna ráno vstala a nařídila, aby všechno bohaté a vzácné

zboží, jež bylo na palubě lodi, bylo složeno na břeh. Po deváté hodině přišlo několik komorných k Giannettovu lůžku, vzbudily ho a řekli, aby šel spánembohem, že přišel o loď a o všechno, co na ní bylo.

Giannetto se velmi zastyděl a poznal, že udělal chybu. Kněžna mu poslala koně a peníze na cestu a Giannetto se vydal smuten a s bolestí v srdci zpátky do Benátek. Když tam přijel, styděl se jít domů, a proto se odebral večer k jednomu příteli, který se velmi podivil a zvolal:

„Och, Giannetto, co to má znamenat?“

„Má loď najela v noci na skálu,“ odpověděl Giannetto, „ztroskotala a všechno se rozbilo. Lidé se rozprchli na všechny strany. Přichytil jsem se trámu a příliv mě vynesl na břeh. A tak jsem se vrátil a tady mě máš.“

Giannetto zůstal v přítelově domě několik dní. Pak šel přítel jednoho dne navštívit pana Ansaldo a zastihl ho ve velkém zármutku. Pan Ansaldo řekl:

„Mám hrozný strach, že se můj chlapec nevrátí a že ho moře zahubí. A nemám nikde stání, protože ho mám nade všechno rád.“

„Mohu vám o něm podat zprávu,“ řekl mladý muž. „Ztroskotal na moři, přišel o všechno, ale vyvázl životem.“

„Zaplat Bůh,“ zvolal pan Ansaldo, „jen když je naživu. Na jiném mi nezáleží. Nesejde mi na penězích, které ztratil. Kde je?“

„Bydlí v mém domě,“ odpověděl mladý muž.

Pan Ansaldo okamžitě spěchal, aby ho vyhledal. Jakmile ho spatřil, objal ho a zvolal:

„Nestyd se přede mnou, synáčku. Stává se co chvíli, že se loď na moři potopí. Proto tě to nesmí mrzet. Jsem šťasten, že se ti nic nestalo.“

Odvedl ho domů a cestou ho nepřestával utěšovat. Zpráva se roznesla po celých Benátkách a všichni litovali Giannetta, že přišel o peníze.

Za nějaký čas se vrátili z Alexandrie jeho přátelé, kteří oba zbohatli. Hned po příjezdu se ptali, co se stalo s Giannettem, a lidé jim všechno vyprávěli. Šli ho okamžitě obejmout a řekli mu:

„Kam jsi odešel a jak jsi zmizel? Nic jsi nám neřekl. Vrátili

jsme se a hledali tě celý den, ale nespátřili jsme tě a nevěděli jsme, kam ses poděl. A tak nás to bolelo, že jsme byli celou cestu zarmoucení, protože jsme věřili, že jsi zahynul.“

Giannetto odpověděl:

„V jedné mořské zátočině se přihnul prudký protivný vítr, hnal nás přímo proti útesu nedaleko pobřeží, loď ztroskotala a já s bídou zachránil holý život. A všechno přišlo nazmar.“

Tak se Giannetto vymluvil, aby nemusil přiznat svou chybu. Oslavili radostně shledání, poděkovali Bohu, že zachoval přítele při životě, a řekli mu:

„Příští jaro s pomocí boží vyděláme, co jsi letos ztratil, proto budme veselí a zapomeňme na zármutek.“

A žili opět bezstarostně a v radovánkách. Giannetto však ustavičně přemýšlel, jak by se mohl vrátit k oné ženě, vzpomínal na ni a říkal si:

„Musím ji děj se co děj získat za manželku, nebo zemřu.“

A nedovedl se radovat tak jako ostatní. Pan Ansaldo mu několikrát domlouval:

„Nebuď smutný, máme dost zboží, abychom mohli spokojeně žít.“

„Nebudu spokojen, můj pane,“ odpověděl Giannetto, „dokud nepodniknu po druhé tu cestu.“

Pan Ansaldo viděl, že je pevně odhodlán, a když se přiblížila doba, opatřil mu novou loď a naložil ji ještě bohatěji zbožím ještě vzácnějším než loni, takže na palubě byl téměř celý jeho majetek. Když také přátelé složili na lodích všechno, čeho bylo třeba, vypluli spolu s Giannettem na moře, rozvinuli plachty a vydali se na cestu.

Pluli několik dní a Giannetto netrpělivě vyhlížel přístav oné ženy, který se jmenoval přístav kněžny z Belmonte. A když jedné noci míjeli přístav, ležící v mořské zátoce, Giannetto jej okamžitě poznal, nařídil, aby obrátili plachty a kormidlo a pluli k němu. Přátelé na ostatních lodích opět nic nezpозorovali.

Kněžna ráno vstala, pohlédla k přístavu a spatřila vlajky Giannettovy lodi, třepotající se ve větru, okamžitě je poznala, zavolala k sobě komornou a řekla jí:

„Poznáváš ty vlajky?“

„Zdá se, madonno,“ odpověděla komorná, „že je to loď onoho jinocha, který tu byl před rokem a nechal tu tolik zboží.“

„Jistě máš pravdu,“ řekla kněžna, „a musí být do mě opravdu hodně zamilován, protože neznám nikoho, kdo by se sem byl vrátil podruhé.“

„Ještě jsem neviděla zdvořilejšího a příjemnějšího muže, nežli je on,“ prohodila komorná.

Kněžna mu poslala naproti mnoho pázat a mladých šlechticů, kteří ho s veškerou poctou přivítali, a Giannetto se s nimi srdečně pozdravil. Pak ho zavedli do paláce, kde čekala vládkyně. Když ho spatřila, velmi radostně ho objala a on s velkou úctou objal ji. A strávili celý den v radostných zábavách. Kněžna pozvala mnoho žen a baronů, kteří se dostavili ke dvoru na Giannettovu počest. Všem baronům ho bylo líto a přáli si, aby se ten přívětivý a milý mladý muž stal jejich pánem. Téměř všechny ženy se do něho zamilovaly, když viděly, jak půvabně tančí, stále s úsměvem v tváři, takže se všichni domnívali, že je to syn nějakého vznešeného velmože. Když se přiblížila doba k spánku, vzala žena Giannetta za ruku a řekla:

„Pojďme spat.“

Šli do ložnice, usedli, vstoupily dvě dvorní dámy s vínem a zákusky, napili se vína, ochutnali zákusky, odebrali se na lůžko a Giannetto, sotva dolehl, usnul. Žena se svlékla, ulehla po jeho boku, ale Giannetto se celou noc neprobudil. Ráno žena vstala a ihned nařídila, aby vyložili zboží z lodi na břeh. Giannetto se probudil po deváté hodině, hledal ženu, ale nenalezl ji. Pohlédl k obloze a poznal, že už je ráno, a zastyděl se. Darovali mu koně a peníze na cestu a řekli:

„Jdi svou cestou.“

A Giannetto s hanbou a sklíčen okamžitě odjel. Za několik dní přijel do Benátek, šel pozdě večer k onomu známému jako prve, který byl velmi překvapen a zvolal:

„Co se ti proboha stalo?“

„Stihlo mě neštěstí,“ odpověděl Giannetto. „Necht je proklet můj neblahý osud. Kéž bych nebyl nikdy vstoupil do tohoto města!“

„Právem proklínáš svůj osud,“ řekl přítel, „protože jsi ožebračil pana Ansaldo, který býval největší a nejbohatší obchodník,

jaký kdy žil v křesťanském světě. A hanba, kterou jsi mu udělal, je ještě horší než ztráta peněz.“

Giannetto se skrýval mnoho dní v přítelově domě a marně si lámal hlavu, co počít. Už si umíňoval, že se vrátí do Florencie a panu Ansaldovi nic neřekne. Pak se ale rozhodl, že k němu půjde, a vskutku tak učinil. Když ho pan Ansaldo spatřil, vyskočil ze židle, běžel ho obejmout a pravil:

„Buď vítán, můj synu.“

Giannetto ho s pláčem objal. A když mu všechno vylíčil, řekl mu pan Ansaldo:

„Víš, co ti povím? Vůbec si z toho nic nedělej. Jsem rád, že ses mi vrátil. Zůstalo mi ještě něco peněz, aby nám to stačilo na živobytí. Moře už je takové, že někomu dává, jinému bere.“

Zpráva o tom se roznesla po celých Benátkách, všichni mluvili o panu Ansaldovi a velmi ho litovali, že utrpěl takovou ztrátu. Pan Ansaldo musil prodat mnoho pozemků, aby zaplatil věřitelům, kteří mu půjčili zboží. Giannettovi přátelé se vrátili z Alexandrie s bohatým ziskem. Po příjezdu do Benátek jim lidé vyprávěli, s jakou se vrátil Giannetto, že ztroskotal s lodí a přišel o všechno. Velmi se divili a říkali:

„Je to nejpodivnější věc, jakou jsme kdy slyšeli.“

Šli k panu Ansaldovi a Giannettovi, přivítali se s nimi a řekli:

„Nermutte se, pane. Příští rok podnikneme novou cestu a vyděláme peníze pro vás. Byli jsme to vlastně my, kdo zavinili vaši ztrátu, protože jsme přemlouvali Giannetta, aby se vydal na moře s námi. Nemějte proto obav, a pokud máme nějaký majetek, dělejte, jako by byl váš.“

Pan Ansaldo jim poděkoval a dodal, že má ještě dost, aby nezemřel hladu.

Giannetto byl dnem i nocí zasmušilý a přemýšlel o svém neštěstí. Pan Ansaldo se ho vyptával, co mu je, a Giannetto odpověděl:

„Nebudu spokojen, dokud znovu nezískám to, co jsem ztratil.“

„Milý synu,“ pravil pan Ansaldo, „nechci, aby ses znovu vydal do světa. Raději budeme skromně žít z toho mála, co nám zbylo, než abys ještě jednou pokoušel štěstěnu.“

„Chci podniknout všechno, co je v mých silách,“ odpověděl

Giannetto. „Nesmírně bych se styděl sedět doma s rukama v klíně.“

Když pan Ansaldo poznal jeho pevnou vůli, rozhodl se prodat všechno, co měl, a opatřit novou loď. Prodal kde co, takže mu nezůstalo vůbec nic, a vystrojil překrásnou loď a opatřil ji zbožím. A protože mu chybělo deset tisíc dukátů, šel k Židovi do Mestre a dohodl s ním půjčku s podmínkou, že nevrátí-li peníze do svatého Jana v červnu příštího roku, může mu Žid vyříznout libru masa z kterékoliv části těla, kterou si sám zvolí. Pan Ansaldo s podmínkou souhlasil a Žid o tom dal vyhotovit úpis v přítomnosti svědků, se všemi zárukami a formalitami, kterých bylo třeba, načež mu vyplatil deset tisíc dukátů ve zlatě. Pan Ansaldo za ně opatřil, co ještě na lodi chybělo. A jestliže první dvě lodi byly krásné, byla třetí ještě nádhernější a naložena nejcenějším zbožím. Také oba přátelé naložili své lodi a smluvili se, že dají Giannettovi všechno, co vydělají. Když se přiblížila doba k odjezdu, řekl pan Ansaldo Giannettovi:

„Odjíždíš, synu, a vidíš, jaké závazky jsem na sebe vzal. Ale prosím tě, i kdyby tě potkalo neštěstí, vrať se ke mně, abych tě spatřil, dříve než umřu. Pak budu spokojen.“

„Učiním všechno, pane Ansaldo, čím vám mohu způsobit radost,“ odvětil Giannetto.

Pan Ansaldo mu dal požehnání, rozloučili se a Giannetto se vydal na cestu. Oba přátelé dávali stále pozor na Giannettovu loď, kdežto Giannetto si nepřál nic jiného než zakotvit v přístavu Belmonte. A s pomocí jednoho z kormidelníků se mu podařilo jednou v noci vplout s lodí do přístavu oné šlechtičny.

Když se rozbřeskl den, rozhlíželi se přátelé na obou druhých lodích po moři, a když nikde neviděli Giannettovu loď, řekli si:

„Je jisté, že ho opět potkalo neštěstí.“

Velmi se tomu divili a rozhodli se pokračovat v cestě. Ztracená loď zatím připlula do přístavu, a když lidé v paláci slyšeli, že se vrátil Giannetto, všichni se běželi podívat, neobyčejně se divili a říkali:

„Je to jisté syn nějakého velmože, že sem přichází rok co rok s tak vzácným zbožím a s tak krásnými loďmi. Kéž by se stal naším vládcem!“

Všichni šlechtici, baroni a rytíři mu vyšli vstříc a vzkázali

kněžně, že je Giannetto opět zde. Vyhlédla z oken paláce, spatřila nádhernou loď, poznala vlajky, pokřižovala se a řekla:

„Je to opravdu velmi zvláštní. Co bohatství už ten mládenec přivezl do našeho města!“

A poslala pro něj. Giannetto šel do paláce, uctivě pozdravil kněžnu a objal ji. A celý den plynul v zábavách, na Giannettovu počest uspořádali pěkný turnaj, mnoho baronů a rytířů se utkalo ve šraňcích a také Giannetto se účastnil zápasů a vzbudil u všech obdiv tím, jak pevně seděl na koni a jak hbitě zacházel s dřevcem. Všem baronům se zamlouvalo jeho chování a přáli si, aby byl jejich pánem.

Večer, když se přiblížil čas k odpočinku, vzala žena Giannetta za ruku a řekla:

„Pojďme spat.“

Na prahu jídelny se jedna dvorní dáma, které se sželelo Giannetta, sklonila k jeho uchu a zašeptala mu:

„Dělej, jako bys pil, ale dnes večer nepij.“

Giannetto dobře slyšel její radu a šel do ložnice. Kněžna prohodila:

„Máte jistě žízeň. Chci, abyste se před spaním napil.“

Hned vešly dvě dámy, jež vypadaly jako dva andělé, přinesly víno a zákusky jako obvykle a podaly Giannettovi nápoj. Giannetto řekl:

„Kdo by se nenapil, když mu víno podávají dvě tak hezké dámy.“

Kněžna se zasmála. Giannetto vzal džbánek, dělal, že pije, ale vylil si víno za šaty. Žena se domnívala, že se napil, a pomyslela si:

„Musíš sem připlout s další lodí, protože tuhle jsi prohrál.“

Giannetto uleh na lůžku, cítil se svěží a čilý a nemohl se dočkat, až si žena lehne vedle něho. Říkal si:

„Tentokrát jsem na ni vyzrál. Něco jiného má za lubem host a něco jiného šenkýř.“

Abyste si žena co nejdříve lehla k němu, stavěl se, že oddychuje a spí.

„Všechno je v pořádku,“ pomyslela si žena, ihned se svlékla, lehla si vedle Giannetta. Ten nečekal, a jakmile žena vklouzla pod pokrývku, obrátil se k ní, objal ji a zvolal:

„Konečně mám, po čem jsem tolik toužil!“

A celou noc ji nepustil z náruče. Žena byla nanejvýš spokojena, časné ráno vstala, poslala pro všechny barony, rytíře a mnoho jiných měšťanů a řekla jim:

„Giannetto je vaším vládcem. Vzdejte mu poctu.“

V celém městě byl hned nesmírný jásot, lidé volali:

„Ať žije pán, ať žije pán!“

Zvony slavnostně vyzváněly a hudby vyhrávaly. Také baroni a hrabata, kteří bydlili mimo palác, dostali vzkaz, aby přišli vzdát hold novému vládcovi. Začala hlučná, bujará slavnost. Když Giannetto opustil ložnici, pasovali ho na rytíře, posadili na trůn, do ruky mu dali žezlo a s velkou slávou a jásotem ho provolali za svého pána. Když se všichni baroni a ženy dostavili ke dvoru, slavili Giannetto a kněžna tak nádhernou svatbu, že to nelze slovy vylíčit. Všichni baroni a páni přišli do paláce, aby se veselili, zápolili v turnaji, tančili, zpívali, hráli a užívali všechny ostatní zábavy, jež patří k takové slavnosti. Pan Giannetto štědře rozdával hedvábné vlajky a jiné vzácné dary, které s sebou přivezl. Počínal si mužně, vynutil si úctu a dbal spravedlnosti a pravdy vůči všem poddaným. Žil uprostřed veselí a radováněk a nadobro zapomněl na ubohého pana Ansalda, který si na záruku vypůjčil deset tisíc dukátů od Žida.

Když se jednoho dne díval pan Giannetto se svou manželkou z okna paláce, spatřil na náměstí zástup lidí s rozžatými pochodněmi, směřující ke kostelu. Giannetto se zeptal:

„Kdo jsou ti lidé?“

„To jsou řemeslníci,“ odpověděla žena, „a jdou do kostela svatého Jana. Dneska je přece jeho svátek.“

Tehdy si pan Giannetto vzpomněl na pana Ansalda. Odstoupil od okna, zhluboka si povzdechl a pak celý bledý chodil po pokojí sem a tam a přemýšlel. Manželka se zeptala, co se mu stalo, a pan Giannetto odpověděl:

„Nic mi nechybí.“

Manželka však naléhala:

„Rozhodně vám něco chybí, a nechcete mi to říci.“

A tak dlouho mu domlouvala, až jí pan Giannetto vylíčil, jak si pan Ansaldo vypůjčil deset tisíc dukátů.

„Právě dnes vypršela lhůta,“ řekl, „a velmi se strachuji, aby

můj otčin mou vinou nezemřel. Jestli dnes nezaplatí, smí mu věřitel vyříznout libru masa z těla.“

„Vsedněte okamžitě na koně,“ řekla mu manželka, „a jedte do Benátek po břehu, budete tam dřív než po moři. Vezměte s sebou družinu podle svého uvážení a sto tisíc dukátů a nezaplatíte se, dokud nebudete v městě. Není-li už mrtev, přiveďte ho sem.“

Hned se ozval hlas polnice, pan Giannetto vyskočil do sedla spolu s dvaceti druhy, vzal s sebou dost peněz a vydal se na cestu do Benátek.

Když vypršela lhůta, uvěznil Žid pana Ansalda v svém domě a chtěl mu vyříznout libru masa z těla. Pan Ansaldo ho prosil, aby s krutým orčelem několik dní posečkal. Chtěl ještě jednu spatřit svého Giannetta, kdyby se byl v těch dnech vrátil. Žid odpověděl:

„Poskytnu vám několik dnů odkladu, jak si přejete. Ale i kdyby stokrát přišel, vyříznu vám libru masa z těla, jak stojí v úpisu.“

Pan Ansaldo odpověděl, že je spokojen. Celé Benátky o tom mluvily, všichni pana Ansalda litovali, mnoho kupců se sešlo a chtěli zaplatit ty peníze, ale Žid nesouhlasil. Chtěl dlužníka zabít, aby se mohl vychloubat, že zničil největšího obchodníka, který kdy byl mezi křesťany.

Když pan Giannetto opustil Belmonte, jeho manželka se okamžitě vypravila se dvěma služebnicemi za ním, převlečena do soudcovského taláru. Giannetto zašel po příjezdu do Benátek do Židova domu, radostně objal pana Ansalda, nabídl Židovi, že mu zaplatí dluh a ještě navíc, co si sám řekne. Žid odpověděl, že nechce peníze, protože je nedostal do stanoveného dne, a že chce svou libru masa. Vznikl velký spor. Všichni byli přesvědčeni, že Žid nemá pravdu, ale když povázili, že v Benátkách platí zákony a že Žid má svá práva potvrzena úpisem, neodvažovali se mu nic vytýkat, ale jenom ho prosili. Všichni benátské kupci chtěli Žida uprosit, ale ten trval tvrdě na svém. Pan Giannetto mu nabídl dvacet tisíc, ale on nechtěl, pak zvýšil nabídku na třicet tisíc, pak na čtyřicet tisíc, pak na padesát tisíc. A nakonec mu dával sto tisíc dukátů. Žid řekl:

„Copak nechápeš? I kdybys mi dával víc dukátů, nežli stojí celé naše město, nevzal bych je. Chci mít to, co stojí v úpisu.“

V té době přibyla do Benátek Giannettova žena přestrojená za soudce, ubytovala se v hostinci a hostinský se zeptal jednoho ze sluhů:

„Kdo je ten pán?“

Sluha, který byl poučen, co má na takovou otázku odpovědět, řekl:

„Je to urozený soudce, který se vrací z boloňské university do svého domova.“

Hostinský ho přijal s veškerou poctou a u oběda se soudce zeptal hostinského:

„Co je ve vašem městě nového?“

„Vznikl tu veliký spor, Milosti,“ odpověděl hostinský.

„Jaký?“ ptal se soudce.

„Hned vám povím jaký,“ odpověděl hostinský. A vyprávěl mu všechno o panu Ansaldovi, o Giannettovi, o jeho třech lodích i o vypůjčených dukátech.

Soudce k tomu poznamenal:

„Tuhle při není těžké rozhodnout.“

„Kdybyste se ujal toho sporu,“ řekl hostinský, „a dokázal, aby ten ubožák nepřišel o život, získal byste vděk nejroztomilejšího mladého muže, jaký se kdy narodil, a všech lidí v našem městě.“

Soudce dal po celém městě rozhlásit, že kdokoliv by si přál rozsudek v nějaké při, ať přijde k němu. Také Giannettovi vyprávěli o slavném soudci, který přišel do Benátek a nabízí se vyřešit každý spor. Řekl proto Židovi:

„Pojďme k tomu soudci.“

„Pojďme,“ souhlasil Žid, „ale ať přišel odkudkoliv, nemůže změnit nic na mém právu.“

Šli k soudci a vzdali mu povinnou úctu. Soudce poznal Giannetta, ale ten nepoznal svou ženu, protože si různými šťavami bylin změnila tvář. Pan Giannetto a Žid přednesli soudci všechny svoje důvody. Ten si přečetl úpis a smlouvu a pak řekl Židovi:

„Přál bych si, abys přijal těch sto tisíc dukátů a dal tomu muži svobodu. Buď ti provždy vděčný.“

„Nechci dukáty,“ odpověděl Žid.

„Je to to nejlepší, co můžeš udělat,“ pokračoval soudce. Ale Žid o tom nechtěl ani slyšet. Všichni se odebrali k při-

slušnému úřadu, soudce vyzval pana Ansaldo, aby předstoupil, a pak řekl Židovi:

„Vyřízni mu libru masa, kdekoli chceš.“

Žid pokynul, aby panu Ansaldovi obnažili hrud, a vzal do ruky ostrý nůž, který si pro ten účel připravil. Pan Giannetto řekl soudci:

„O tohle jsem vás, pane, nežádal.“

„Buď klidný, ještě mu tu libru masa nevyřízl,“ odpověděl soudce.

Žid zatím přistoupil k panu Ansaldovi a soudce mu připomněl:

„Dávej pozor na to, co děláš. Vyřízneš-li méně nebo více, dám ti useknout hlavu. A dále ti říkám: Ukápne-li jediná kapka krve, pošlu tě na popraviště. V tvých úpisech není zmínka o krvi. Říká se v nich, že smíš vyříznout libru masa, nic víc, nic míň. Podle toho se zaříd.“

Poslal pro kata, který si přinesl špalek a sekyru, a řekl:

„Jestliže spatřím jedinou kapku krve, budeš o hlavu kratší.“

Žid dostal strach, zato pan Giannetto se zaradoval. Žid řekl po mnoha námitkách:

„Pane soudče, vyznáte se v právech líp než já. Ať mi tedy vyplatí těch sto tisíc dukátů a budu spokojen.“

„Chci, abys mu vyřízl libru masa, jak stojí v listinách,“ řekl soudce. „Žádné peníze nedostaneš. Měls brát, dokud jsem ti je nabízel.“

Žid slevil na devadesát tisíc, pak na osmdesát tisíc, ale soudce byl neoblomný. Pan Giannetto poznamenal:

„Dejte mu, co chce, jen když nám vrátí pana Ansaldo.“

„To přenech mně,“ řekl soudce.

Žid chtěl, aby mu dali padesát tisíc, ale soudce pravil:

„Nezasluhuješ ani mizerných pár grošů.“

„Dejte mi aspoň mých deset tisíc dukátů,“ řekl Žid, „a ať je celé vaše město prokleté!“

„Neslyšel jsi?“ pravil soudce. „Nedostaneš ani grešli. Chceš-li svou libru masa, vezmi si ji. Jinak prohlásím všechny tvé úmluvy za neplatné.“

Všichni, kdo byli přítomni, měli velkou radost, posmívali se Židovi a křičeli na něj:

„Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá.“

Žid poznal, že ostrouhal, vzal své úpisy a ze vzteku je rozřezal

na kousky. Pan Ansaldo byl svoboděn a pan Giannetto ho s nesmírnou radostí odvedl domů. Pak vzal svých sto tisíc dukátů, šel za soudcem a zastihl ho v pokoji, jak se chystá k odjezdu. Řekl mu:

„Pane, prokázal jste mi největší službu, jakou si lze představit. Proto si přeji, abyste si s sebou odnesl domů tyhle peníze, protože si je zasluhujete.“

„Milý pane Giannetto,“ odvětil soudce, „srdečně vám děkuji, ale peníze nepotřebuji. Odneste si je domů, aby vaše žena neřekla, že jste špatně hospodařil.“

„Má žena,“ řekl pan Giannetto, „je tak velkodušná, účinnivá a uznalá, že i kdybych utratil čtyřikrát víc, neřekla by ani slovo. Sama mě pobízela, abych si vzal na cestu ještě víc.“

„Jste se svou ženou spokojen?“ ptal se soudce.

„Není na světě bytost, kterou bych miloval víc než ji,“ odpověděl Giannetto. „Je tak moudrá a tak krásná, jak jen žena může být. A kdybyste mi prokázal tu čest a navštívil nás, podivil byste se, jak roztomile by vás přijala, a sám byste se přesvědčil, mluvím-li pravdu.“

Soudce odpověděl:

„Nemohu jít s vámi, protože mám jiné povinnosti. Ale je-li to opravdu tak výtečná žena, jak říkáte, pozdravujte ji ode mě.“

„Udělám to,“ řekl pan Giannetto, „ale přeji si, abyste si vzal ty peníze.“

Při těch slovech spatřil soudce na jeho ruce prsten a řekl:

„Chci ten prsten a žádné peníze.“

„Daruji vám ho,“ odpověděl Giannetto, „ale činím tak jen nerad, protože mi ho dala moje žena a přála si, abych ho stále nosil na znamení své lásky k ní. Nespattí-li ho u mě, bude si myslet, že jsem ho věnoval nějaké ženštině. Bude se zlobit a myslet si, že jsem jí nevěrný. A zatím ji mám raději než sám sebe.“

„Řekněte jí,“ pravil soudce, „že jste jej daroval mně. Jistě vás má tak ráda, že vám uvěří. Nebo jste ho chtěl dát některé své dřívější milence v tomto městě?“

„Mám ji tak rád, tak jí důvěřuji a tak rozumně si ve všem počíná, že bych ji nevyměnil za žádnou ženu na světě.“

Stáhl si prsten z ruky, dal jej soudci, pak se srdečně objali. Soudce řekl:

„O něco bych vás rád požádal. Abyste totiž nezůstal tady, ale jel co nejdříve za svou ženou.“

„Už se nemohu dočkat, kdy ji spatřím,“ řekl pan Giannetto.

Soudce vstoupil do bárky a odplul, pan Giannetto uspořádal ještě několik hostin, daroval koně a peníze svým přátelům, pak se rozloučil se všemi Benáťany a vzal s sebou pana Ansaldo, a také mnoho starých přátel odešlo s ním. Všichni muži i ženy oplakávali jeho odjezd, protože se za svého pobytu v Benátkách choval ke každému velmi přívětivě. Tak se vrátil do Belmonte.

Jeho manželka dorazila domů před ním, řekla svým známým, že byla v lázních, převlékla se do ženských šatů, dala připravit bohatou tabuli a prostřít koberce na ulicích a vystrojila četou ozbrojenců. Když přijeli pan Giannetto a pan Ansaldo, celý dvůr jim šel vstříc a všichni volali:

„Ať žije pán, ať žije pán!“

Když vstoupili do města, spěchala kněžna obejmout pana Ansaldo a tvářila se, jako by se trochu hněvala na pana Giannetta, třebaže ho milovala víc než sebe. A uspořádala pro barony a dvorní dámy velkou slavnost s turnajem, hrami, tancem a zpěvem.

Pan Giannetto si všiml, že se k němu manželka nechová tak vlídně jako jindy, odešel do ložnice, zavolal ji a zeptal se:

„Copak ti je?“

A chtěl ji obejmout. Ale žena se bránila:

„Nestojím o tvé lichotky. Víím, že jsi v Benátkách vyhledal své bývalé milenky.“

Pan Giannetto tvrdil, že to není pravda, a žena se zeptala:

„Kde máš prstýnek, který jsem ti dala?“

„Stalo se, čeho jsem se obával,“ řekl Giannetto. „Věděl jsem, že si pomyslíš něco nepěkného. Ale přísahám ti, že jsem ten prsten daroval soudci, co vyhrál náš spor.“

„A já ti zase přísahám při všem, co je mi drahé,“ zvolala manželka, „žeš ho daroval ženě, protože to víím. Nestydlíš se křivě přísahat?“

„Ať mě Bůh potrestá smrtí,“ dušoval se pan Giannetto, „jestli nemluvíím pravdu. Říkal jsem to tomu soudci, hned když mě o něj žádal.“

„Mohl jsi zůstat v Benátkách,“ řekla žena, „a poslat sem jen

pana Ansaldo a užívat se svými milenkami. Prý všechny brečely, když jsi odjížděl.“

Panu Giannettovi vstoupily slzy do očí, všecek se chvěl a řekl:

„Věříš něčemu, co není a nemůže být pravda.“

Když ho žena spatřila slzet, zůstala, jako by ji bodl nožem. Spěchala ho obejmout, pak se rozesmála na celé kolo. Ukázala mu prsten, opakovala mu všechno, co řekl soudci, prozradila mu, že ten soudce byla ona. Pan Giannetto tím byl nesmírně překvapen. Když se přesvědčil, že mluví pravdu, tím víc si ji začal vážit. Vyšel z ložnice a vyprávěl to několika baronům a přátelům. Láska mezi oběma manžely tím jen ještě vzrostla.

Pak zavolal pan Giannetto dvorní dámu, která ho tehdy večer varovala, aby nepil, a dal ji panu Ansaldovi za manželku. A žili pak až do smrti ve veselých radovánkách.